

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 27 februari 1915 kl. 5 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, i anledning av herr Jan Erik Berglunds motion, nr 65, angående skrivelse till Konungen med begäran om undersökning rörande möjligheten att tillverka potatisflingor i så stor myckenhet, att landets behov därav tillgodoses m. m.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 65, har herr *Jan Erik Berglund* hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt undersöka, huruvida potatisflingor kunna tillverkas i så stor myckenhet, att landets behov bliver tillgodosett, och vidtaga de åtgärder, som undersökningen kan komma att föranleda». *Motionen.*

Av den i motionen anförda motiveringen, till vilken utskottet tillåter sig hänvisa, framgår, att motionärens hemställan, i likhet med Kungl. Maj:ts proposition nr 7, närmast avser vidtagandet av åtgärder, ägnade att under nuvarande brydsamma förhållanden säkerställa landets behov av bröd, i vilket syfte motionären på angivna grunder speciellt fäster uppmärksamheten på fördelarna av potatisflingors användande vid brödbakning. Ehuru utskottet i likhet med motionären i hög grad bebjärtar vikten att under förhandenvarande kris utfinna medel till brödsädesförrådets säkerställande, har utskottet dock, vid företagen närmare *Utskottet.*

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 12 saml. 2 avd. 2 häft. (Nr 2.)

undersökning, ej kunnat undgå finna, att verkliga förutsättningar för ett framgångsrikt användande av den av motionären i berörda syfte föreslagna utvägen för närvarande i väsentliga delar saknas.

Till stöd för detta påstående får utskottet, under hänvisning bland annat till de med anledning av ovan åberopade kungl. proposition i riksdagen förda överläggningar och därunder lämnade upplysningar, först och främst påpeka det sakförhållandet, att landets potatisförråd avsevärt minskats eller att tillgången därpå i varje fall nu ingalunda är så riklig, som man förut antagit. Vad särskilt beträffar förrådet av fabrikspotatis, varav potatisflingor framställas, synes detta numera på grund av rådande starka efterfrågan ej vara att tillgå i den utsträckning, som motionären angivit. Sålunda torde, efter vad utskottet inhämtat, vid de brännerier, där tillverkning av potatisflingor vore att motse, hela det för ändamålet avsedda förrådet fabrikspotatis för närvarande ej mycket överstiga 20,000 hektoliter. Uppenbart är, att detta förråd är allt för ringa för att åstadkomma en fabrikation av potatisflingor av någon nämnvärd betydelse. Utsikterna att på den i motionen antydda vägen nå tillfredsställande resultat, synas sålunda redan på grund av bristande råmaterial icke vara synnerligen stora.

Men även om riklig tillgång på fabrikspotatis funnes i landet, tillkomma vissa omständigheter, vilka synas göra ändamålsenligheten av de av motionären påyrkade åtgärderna skäligen tvivelaktig. Av upplysningar, som från fackmannahåll kommit utskottet tillhanda, är det tydligt, att det skulle draga ganska långt ut på tiden — minst 3 månader — innan de brännerier, som för här åsyftade ändamål vore att påräkna, hunne apteras för fabrikation av potatisflingor, detta allt under förutsättning att för ifrågavarande tillverkning erforderliga, men här i landet icke tillgängliga maskindelar kunde anskaffas. Avgörande för frågan om möjligheten att över huvud få till stånd en fabrikation av potatisflingor, som i förhandenvarande situation kunde komma allmänheten till godo, är emellertid, att det vid brännerier befintliga förrådet av fabrikspotatis icke anses kunna konserveras under så lång tid, som åtgår för fabrikernas iordningställande.

Av vad ovan anförts framgår, att enligt utskottets mening föga eller intet stode att vinna till avhjälpande av *närvarande* brydsamma situation genom bifall till den av motionären gjorda hemställan.

De av motionärerna ifrågasatta åtgärderna synas sålunda under nuvarande förhållanden icke kunna leda till avsett resultat. För såvitt

emellertid motionären avser en utredning om lämpligheten och möjligheten för framtiden av tillverkning i större skala av potatisflingor för användning vid brödbakning, torde det utan tvivel ha sin betydelse i nationalekonomiskt avseende, att kännedomen om denna användning av potatisen utbredas, och att försöksfabrikation verkställas för att utröna i vad mån potatisflingor kunna vinna efterfrågan i marknaden och den nu, som det synes, väckta smaken för deras användning till bröd bibehållas och utbredas.

Enligt vad inom utskottet meddelats, har befolkningen i vissa delar av vårt land länge vid brödbakning plägat tillsätta en viss mängd, vanligen $\frac{1}{3}$ potatis, som härför på olika sätt behandlats. Det uppgives, att sålunda framställt bröd är särdeles smakligt och håller sig längre färskt än annat bröd. Sådan tillsats av potatis ställer sig också billigare och äger större näringsvärde än en motsvarande tillsats av potatismjöl.

För potatisens mera allmänna användning i landet till brödsädens utdryingning vid brödbakning torde potatisflingor, fabriksmässigt framställda, vara det lämpligaste preparatet, vilket ock utan dyrare transportkostnader kan föras ut i handeln. Det torde vara en framtidstanke, att för den händelse en del brännerier — såsom redan skett med Tyringe bränneri — komme till följd av lagstiftningsåtgärder eller av annan anledning att för sitt ursprungliga ändamål nedläggas, dessa möjligen skulle kunna apteras till fabrikslokaler för tillverkning av potatisflingor. En ökad och mera givande odling av potatis inom landet skulle genom denna användning av varan framkallas och den årliga importen av brödsäd härigenom kanske avsevärt nedbringas, vilket ju vore av nationalekonomisk betydelse för vårt land.

Allt beror dock på, att dessa potatisflingor i förhållande till sitt näringsvärde kunna i handeln försäljas till något billigare pris än vanligt mjöl och att allmänhetens förtroende för detta näringsmedel hålles vid makt och stegras.

Fabrikation av potatisflingor har hittills endast ägt rum vid en fabrik i vårt land och kan för närvarande sägas befinna sig på försöksstadiet. Med nuvarande höga potatispris torde potatisflingor icke kunna framställas och utlämnas i handeln billigare än mjöl av brödsäd. Men med riklig tillgång på potatis och normala pris torde förhållandet ekonomiskt ställa sig annorlunda.

Då utskottet inhämtat, att en fortsatt försöksfabrikation genom enskildas medverkan kommer att äga rum för utrönande av de ekonomiska

möjligheterna för tillverkning i större skala av potatisflingor samt dessas åtgång i marknaden, anser utskottet, att från statens sida för närvarande ej påkallas undersökning eller vidtagande av åtgärder i motionens syfte.

Utskottet får alltså hemställa,

att herr Jan Erik Berglunds förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 februari 1915.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar Nylander, Danström, von Koch, Steffen, greve Spens, Östling och Kjellgren.